

Łas Latweeschu lauschu draugs.

1837. 8. Juhli.

27ta lappa.

Taunas sinnas.

Is Pehterburges. Augsti zeeniga Keisera wezzakajs dehls, seelwirsts Aleksander Nikolajewitsch sawâ zellâ, ko jau no 2tras Mei-mehnescha deenas brauz, Kreewu walstibu apraudsicht, pa rihta pussi irr bijis lihds pat Gibberi, un arri tur katru leetu apluhkojis, kas tik irr wehrê, to apfattihit. — 26tâ Mei atnahze Jekatarihnenburges pilsfehtâ un tur issfattija tâpatt to nammu, kur to kappar-naudu pa leeleem barreem kall, kâ arri tahs weetas, kur dahrgus akminus sihpe un kur no finiltim tihru feltu isskallo. 28tâ Mei winsch bijsa zittâ pilsfehtâ un tur gahje to weetu pahraudsiht, kur semmes eekshas pehz taum Deewa leetinahm jau gluschi israfas, un tur pats eelaidahs lihds 36 assis dsillumâ, raudsicht, ka no turren to kapparu istrohf pa leeleem salleem gabaleem, ko fauz: mala-kiht. 1mâ Juhni atnahze heidsoht Tobolskes pilsfehtâ, un arri tur ar leelu gohdu un preeku no masem un leeleem tikkfanemts. Winsch irr pirmajs no Keisera zilis, kas schahs tahlas semmes pats irr apmeklejis. Palikke tur lihds 4tai Juhni un tad dewahs atpakkat. — Atpakkat braukdams, winsch brichtiau apstahjahs pee teem augsteem falneem, kas us pascheem rohbeschueem starp Eiropias un Alysias un ko fauz Uhral-falnus; un scheem winsch, lihds ar teem zitteem wihereem, kas winku pawaddija, pats uskahpe us augstaku gallu, kas, no juhras felgas un pehz lohtes mehrohts, rikti trihs tuhktostohsch pehdas augstumâ.

Is Widsem mes. Pagahjuschâ neddelâ gohdigs Latweeschu semneeks muuns grahmatu rakstijis, sinnu dohdams, kâ kahds wezs fainneeks Widsemimê sawus dahrsa kohkus labbi prohtoht isfargaht no teem tahrpeem, pahr kurreem muhsu 22tra lappa suhdsaja. Tam ihsti leels ahbelu un zittu kohku dahrss effoht un winsch mahzijoht tâ: Schee tahrpi ais kohku suhnahm augoht kâ uttes, kamehr siltâ laikâ leelaki isperrotees un tad seedus un lappas ehdoht. Ta-pehz waijagoht jau Dezember- un Janwar-mehnesfi, kad atlaidees laiks, tahs atleekamas suhnas no teem kohkeem nokaschah, tad tahrpi lihds ar suhni teekoht nokaschati semmî un tur aukslâ laikâ gluschi isnikstoht, jo kad tee kohki bes kahda suhna palikuschi, tad tahrpi wairs pee teem ne warroht twertees, neds augt leelaki. Warr buht, ka teesa.

I s T e h r p a t e s. (23. Juhni.) Iggauuu semmes leelkungi no Keisera pusses irr dabbujuschi brihw, sawâ walstî tahdu skohlu ustaisiht, kur tik tohs puischus skohlehs, kas par skohlmeistereem grisbehs palift Iggauuñs.

I s W a r s c h a w a s. Zeenigs Kreewu karra-ministers, jeb Keisera padohma-deweis eefsch karra-leetahm, ar sawadu grahmatu wisseem karra-wihreem irr dewis sinnaht pahr diweem Pohlu saldateem, ihsteem gohda wihereem, kas ne fenn lohti Pawejonuu darbu padarrijuschi. Weens bija bumba-deers pee Dahau-pils garmisohnes, ar wahrdü: Jan Zerwinski, ohter turpatt par krohna ammatneeku, Jurr Studanski wahrdâ. Nahje pee winneem 29tâ April sweschs zilweks, kas pats teize, ka winna wahrdes effoht: Bluhmen, un tas mekleja winnus pahrrunnaht, lai taifahs ar kuggi pahr juhru no Kreewu walstibas isbehgt; jo kuggis jau effoht gattaws, winnus usnemt. Bet schee gohda wihi to besdeewigu padohmu neween nosnahdeja, bet to zilweku paschu arri fakere un wedde zeetumâ. Augsti zeenigs Keisers, to dabbuis sinnaht, irr pawehlejis, lai abbus wihrus, winnu ustizzama prahta deht, darroht par gwar-dias saldateem un lai turklaht katram wehl pusohtrafints rubku ismalksa par gohda dahwanu.

• **Tahs ihfas sinnas par muhsu pafauli jeb semmi 16tais gabbals.**
Ta ihstena Kreewu semme, ko par Leelo Kreewu - semmi fauz, un
kur gan drihs Kreewi ween dsjwo, irr tas strehkis middû zaure un, ware faz-
diht, no Baltas-juhras preet-seemela gan drihs lihds Mellas-juhras seemela mal-
las. — Kreewi irr, kâ wissi to sinna, apdohmigi un wehrigi zilweki, kas drihs
ko warr eemahzitees, spehzigi pee mifas un mudigi us darbu; arri gattawi
pee rohkas, kad ja palihds. Turklaht winni warr pazeest aufstumu un karstumu
un katru gruhtibü un isteek arri ar masumu un ne bihstahs, kur zitteem schau-
schalas nahk; tapehz winni arri labbi karra-wihi. — Tas pîmais un wissu lee-
lais pilsfehcs eefsch ihstenas Kreewu semmes irr Moskawa. Safka, ka tur
300 basnizu effoht un us 300,000 zilweku dsjwojaht. Dauds brangas pillis
tur atrohd, kas Kreewu augsteem leelkungeem peederr. 1812tâ gaddâ, kad Pran-
tschu karra-spehks Moskawâ bij eelausees, leela dall' no scha pilsfehct nodegge,
bet tas, kas nodedsis, atkal no jauna ustaisihts, un tâ, ka tahs jaunas pillis
un tee jauni nammi brangaki, ne kâ tee wezzi bij. Schè arri weena studentu-
skohla, tâ kâ arri dauds pabrihku. Wezzöls laiköls schinni pilsfehct Kreewu wal-
dineeki mitte, kurrus par Zareem fauz. Zitti labbi mehrâ leekami pilsfehct schè
irr: Arkangel, juhras-pilsfehcs, pee Baltas-juhras, ar 17,000 eedsjhwotajeem,
kur labba juhras-andele jeb prezzechana ar sweschahm semmehm, Jar-
roslaw ar 25,000, Nischnei-Nowgorod ar 15,000, Nowgorod-We-
tsiki ar 10,000, Tula ar 30,000, Kaluga ar 25,000, Twer ar 20,000,
Smolensk ar 12,000 eedsjhwotajeem. Nischnei-Nowgorod mehs tapehz
peeminnam, ka tur ikatrá gaddâ weens leels gadda-tigus, kur wissadu prezzi
no wissahm mallahm kohpmanni sawedd un pirk un pahrdohd, Nowgorod-We-

Ki Ki tapehz, ka schis pilsfehts wezzös laikös weens lohti leels un baggats pilsfehts bijis, jo fakfa, ka tur wairak ne kà 400,000 zilwekus ffaitija; — un tohs zittus pilsfehtus tapehz, ka tur leeli pabrikti. — Nihta- un middus-deenas pussé no ihstenas Kreewu semmes irr leels semmes-strehkis, kas tik pat leels un kas sinn wehl leelaks, ka schis walstes gabbals, kur arri gan Kreewu dsihwo, bet arri pulku zittu tautu laufchu; tur irr, prohti, wehl: Tatarzi, Kalmukki, Baschkiri, Kirgisi, un daschás mallás leels semmes gabbals, kur Wahzsemneeki irr, kurru tehwi woi tehwi-tehwi no Wahzsemnes tur atnahkuschi. — No teem Kreeweem, kas schè miht, mehs grighbam tohs ihpaschus Kreewu laudis peeminneht, ko par Kasakeem fauz, un kurri schinni Kreewu semmes dakkà dsihwo. Schee wissi, kas tik pee wihrisku kahrtas peederr, tik kà behrni wairs naw, woi kà itt wezzi un nespehjneeki palikkuschi, kaxxa-wihri, un prohti jahtneeki. Meera-laikös tas leelakais pulks sawâ dsintenê dsihwo, kohpj laukus, ganna sawus lohpus, eet us meddischanu un sveijoschanu. Weens mas pulks tik ween tad saldatu deenasté, un fewischki us to, ka rohbeschus fargatu. Kad kaxxa-laiki, un Keiseris pawehl, kaxxà eet, tad astahj wissi sawu mahjas-buhfchanu seewahm, wezzeem, un jaunekleem, kam wehl pilnigs augums naw, un nahf laukà us kaxxo-schanu, us ko tee arri katru brihdi gattawi. Zitti no winneem dsihwo us abbahm pusfehm no Don straumes; schee irr tee Donfski-Kasaki, un schis tas leelakais pulks; zitti atkal pee Ural-uppes, un schee tee Uralski-Kasaki, un tee baggatakee; zitti atkal mahjo pee Mellasa-juhras un schohs par Mellasa-juhras Kasakeem fauz. — Tee Tatarzi irr weena tanta, kurrai sava ihpascha walloda, un no kurreem zitti Muamedaneri (luhko rotâ gabbalâ) un zitti pagani, un zitti pilsfehtös un apzeemös dsihwo, zitti atkal ar saweem sirgeem, kurru kohpschanu winni lohti zeeni, pa-pulkeem apkahrt staiga, un kur labbas gannibas atrohd, apmet-tahs, un teltes jeb butkas ustaiqa, un tik ilgi tur paleek, kamehr winnu lohpeem tur irr ko ehst. Winnu labbaka barriba irr sirgu galla un kehwju peens. — Tee Baschkiri irr atkal sava tauta, kaut gan winneem tapatte walloda, kas teem Tatarzem, un arri tahda patte dsihwes buhfeyana. — Tee Kalmuki un Kirgisi atkal sawadas tautas laudis, arri leeli sirgu kohpeji, un sirgu gallu ehd un kehwju peenu dserr, un gan drihs wissi tik ta ween dsihwo, ka ar saweem sirgeem un ziteem kustoneem apkahrt staiga, labbas gannibas mekledami. Zittas ehkas winneem naw, kà teltes jeb butkas. Schinni Kreewu walstes dakkà irr tee leelakee pilsfehti, rihtas-pusses gabbalâ: Kasan, pee Wolgas straumes, ar 50,000 eedishwotajeem un weenu studentes-skohlu; baggats pilsfehts, tapehz, ka tur dauds baggati Kreewu leelkungi dsihwo. Astrakan, pee Kaspias-juhras, ar 40,000 eedishwotajeem, kur teela andele jeb prezzeschana. Saratow, kurra pilsfehtâ un aprinkî wairak ne kà 30,000 Wahzeeschu miht, kas preefsch ilgak ne kà 50 gaddeem no Wahzsemnes schurp atnahkuschi. Wehl weens pilsfehtsch schè peeminnam, ko Sarepta fauz. Schè tee Wahzeeschu, kas schè atnahze, un kuri pee tahs Luttera tizzibas sadraudsechanas peederr, kurru par brahku draudsi nosauz, papreefsch apmettahs un dsihwes weetu usnehma. Tad

arri wehl ja leek wehrâ to pilseheu, ko Orenburg fauz, kur 22,000 eedishwo-
taju un leela andele ar Asiu. — Widdus deenas mallâ tee leelakee pilsehti tan-
ni semmes gabbalâ, ko par Maso Kreewu semmi fauz, pee kurras arri
Ukraine peederr, kur dauds un brangi lohpi tohp audsinati: Kiew, ar 40,000,
Garkow (Charkow) ar 15,000 eedishwotajeem un weenu studentes-skoohsu; un Pule-
tawa, ar 10,000 laudim, kur tas Kreewu Keiseris, Pehteris tas pirmais preeksch
128 gaddeem ta Sweedru Lekhina, Kahrka ta 12ta karxa spehku pawissam us-
warreja, ta ka nu tas leelais karsch, kas tobrihd Kreeweem ar Sweedreem bij,
gallu dabbuja. Wehl schinni mallâ wehrâ leekams pilsehts, kas pee paschas
Mellas-juhras un kur leela andele us fwestchahm semmehm, tas irr Odessa.
Schè wairak, ne kà 40,000 lauschu dishwo. g.

• Semmene.

Meld. Kaisu, kaisu; sehju, sehju rc.

1.

Mihligs wehsmiasch pretti smaida
No ta sala meschina! —
Sinnu arr', kas tur man gaiba,
Winn' puß' kruhmeem pakalnâ:
Sarkanajas lahrites,
Nestaitamas semmene.

2.

Gan ne tà, kà rohse, skalti
Brohsahs masa pukkite;
Loppâs slehpta seed itt balti
Manna mihta semmene,
Un lihs nobirst seedini,
Klaht jau augli smekkigi.

3.

Manna jauka semmenite,
Kas tew tahdu gresnojis?

Kas tew audse pasarritê?

Kas tew kohschi pehrweis?

Kur ta gaherda smarscha nahk,
Ka man seek las zeebtees fahk?

4.

Wisepehziga mihlestiba
Nahdita tohp semmenei;
Deewa tehwa schehlastiba
Dhgâ atspihd psaulei.
Suhninsch, misa usmettees,
Sluddina: Leels irraid Deewst!

5.

Lai tad zeekahrt ohgas lassam,
Un tabs baudam smekkigi,
Arri apdohmigi prassam:
Kas tahs raddis's brihnischki?
Upbrihnejohf semmeni,
Zeltahs firds us debbesi.

..... l.

• Gudribas mahzibas.

21.

Ne darri wis netaisnibu,
Neds skaus', neds nihde tuwaku;
Jo zits, us ko ne dohma wis,
Tew attal taunu padarrihs.

22.

Ne kahro wis ar wilribas
Pehz gitto lauschu mantinas;
Jswilta manta suddihs drihs,
Neds behrnu behrneem isweddihs.

H.

Lihds 6. Zuhli pee Nihges irr atnahkuschi 636 kuggi un aissbraukuschi 540.

Brihw driskeht. No juhrmallas=gubbernementu augstas waldischanas pusses:

Dr. C. E. Mapiersky.